

به نام خدا

اقتصاد دهم انسانی
فصل دوم:
درس پنجم: بازار چیست و چگونه عمل
می کند؟

گردآورنده: لادن ویسی

سرگروه آموزشی اقتصاد ناحیه یک

شهرپور 99
کارشناسی تکنولوژی آموزشی آموزش ناحیه
یک کرمانشاه

لادن ویسی

نقشه راه

ما در این درس به دنبال آن هستیم تا با بررسی رفتار متقابل خانوار ها و بنگاه ها:

- 1-ارتباط میان فروشندگان و خریداران را در اقتصاد به خوبی توضیح دهیم؛
- 2-مقدار و قیمت تعادلی را در بازار محاسبه کنیم.

طرح مسئله

بازار چیست و چگونه در آن مبادله صورت می گیرد؟

خانوارها در دو حالت در اقتصاد مشارکت می کنند:

- 1- خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از کسب و کارها خریداری می کنند.
- 2 - خانوارها زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند

بازیگران کلیدی در اقتصاد

بنگاه اقتصادی

شامل مزارع کشاورزی، فروشگاه ها، کسب و کارهای خویش فرمایی مثل پیرایشگری، نقشه کشی و معماری ساختمان یا شرکت ها و کارگاه ها و کارخانه های تولیدی

شامل مزارع کشاورزی، فروشگاه ها، کسب و کارهای خویش فرمایی مثل پیرایشگری، نقشه کشی و معماری ساختمان یا شرکت ها و کارگاه ها و کارخانه های تولیدی

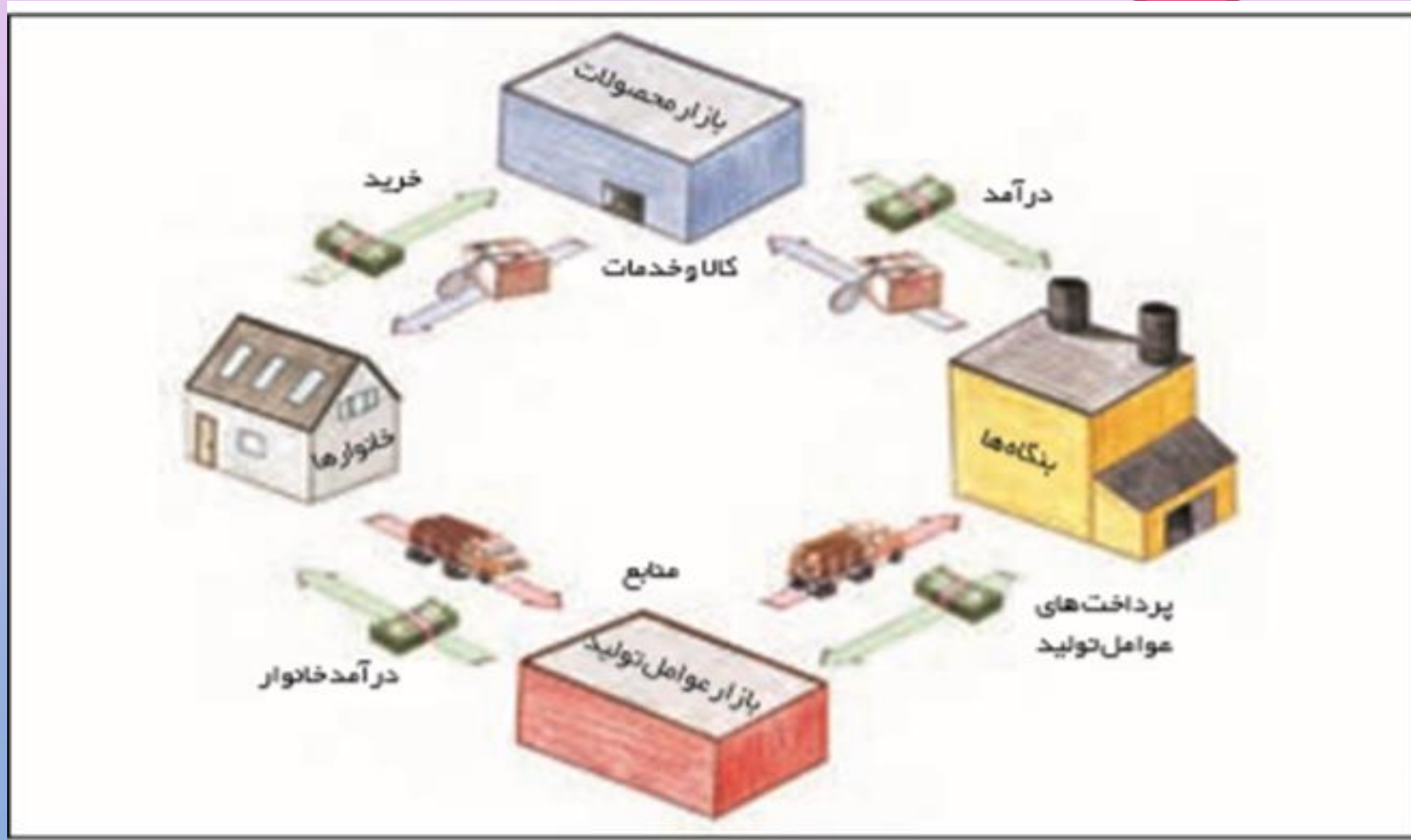
خانوارها

کالاها و خدمات مورد نیازشان را از کسب و کارها خریداری می کنند

خانوارها زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند

تعاملات بین بازیگران کلیدی

جریان چرخشی ساده

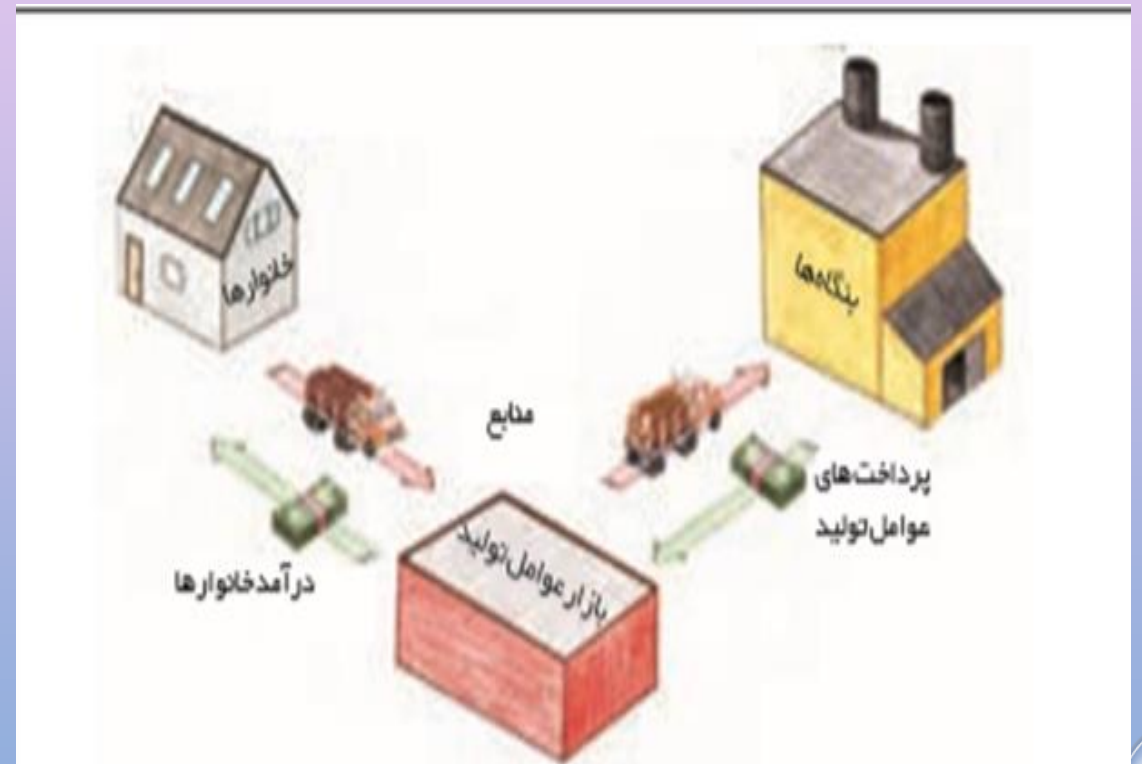

فعالیت گروهی در کلاس :

درباره بازار منابع تولید (جریانات نیمه پایینی نمودار) در گروه خود بررسی کنید. چه چیزهایی مورد نیاز هر کدام از طرفین است و در کدام بخش بازار در حال مبادله است؟ سپس نتایج خود را در کنار پیکان ها یادداشت کنید و جدول زیر را کامل کنید.

پرداخت‌هایی که بابت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود.

ردیف	عنوان	علت
۱	دستمزد	دریافتی خانوارها بابت فروش نیروی کار
۲
۳

ردیف	عنوان	علت
1	اجاره	اجاره دریافتی خانوارها بابت واگذاری زمین، املاک به بنگاه‌ها
2	حقوق و دستمزد	حقوق و دستمزد دریافتی خانوارها بابت فروش نیروی کار
3	سود	سود دریافتی خانوارها بابت سرمایه‌گذاری در بنگاه‌ها

بررسی بازار

در بازار چه کسانی حضور دارند
و چگونه تصمیم گیری می کنند؟

الف) خریداران یا تقاضاکنندگان
(خانوارها) و فرایند تصمیم گیری آنها

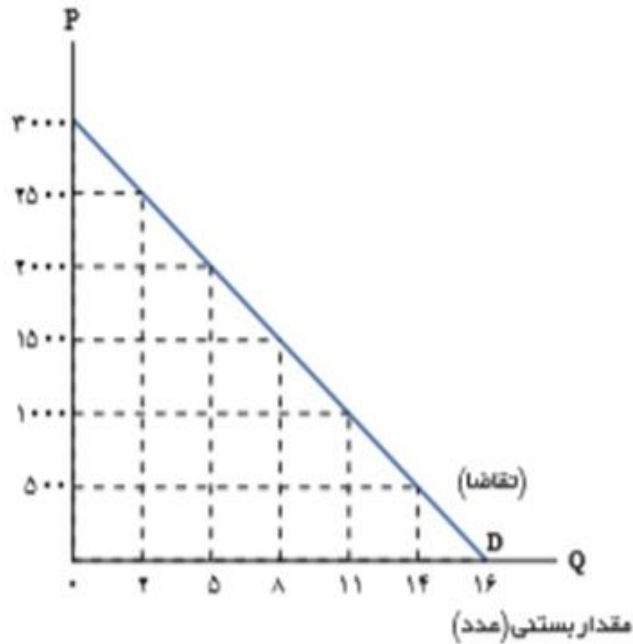
ب) فروشندگان یا عرضه کنندگان (بنگاه
ها) و فرایند تصمیم گیری آنها

بازار دو بخش دارد:
تقاضاکنندگان و عرضه
کنندگان.

الف) خریداران یا تقاضاکنندگان و فرایند تصمیم گیری آنها

خریداران، خانوارهایی هستند که تقاضاکننده کالاها و خدمات اند و نسبت به مشاهده تغییر شرایط بازار تصمیمات متفاوتی می گیرند

قیمت بستنی (تومان)

تقاضای بستنی	قیمت بستنی
۱۶	۰
۱۴	۵۰۰
۱۱	۱۰۰۰
۸	۱۵۰۰
۵	۲۰۰۰
۲	۲۵۰۰
۰	۳۰۰۰

منحنی تقاضا یک نزولی است:
با افزایش قیمت ← کاهش مقدار تقاضا

با کاهش قیمت ← افزایش مقدار تقاضا

بین مقدار تقاضا از یک کالا با قیمت آن رابطه عکس وجود دارد

عوامل موثر بر مقدار تقاضای یک کالا:

قیمت

درآمد

سلیقه

قیمت سایر کالاها

تبایغات

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

********* توجه داشته باشید در نمودار قیمت - مقدار ، فرض بر این است سایر عوامل موثر بر تقاضا ثابت فرض شده اند.

مقدار اگر قیمت تغییر کند مقدار تقاضا افزایش یا کاهش می یابد و تغییرات بر روی منحنی تقاضا می باشد.

ولی در صورتی که سایر عوامل مانند (درآمد - سلیقه - قیمت سایر کالاها - تبلیغات) تغییر کند سبب جا به جایی منحنی تقاضا می شود. به راست یا

چپ

دسته بندی کالا

رابطه درآمد و تقاضا برای کالا

کالای عادی

با افزایش در آمد تقاضا برای کالا افزایش می یابد و بالعکس

کالای پست

با افزایش درآمد مقدار تقاضا برای کالا کاهش می یابد

دو کالای مستقل

سهم زیادی از بودجه خانوار را به خود اختصاص می دهد نان سیب زمینی

مقدار مصرف کالا با افزایش در آمد تغییری نمی کند و بالعکس مانند نمک

دو کالای جانشین

با افزایش قیمت یک کالا و کاهش تقاضا برای آن، تقاضا برای جانشین آن افزایش می یابد

مثل گوشت قرمز و مرغ - قند و کشمش

دو کالای مکمل

کالاهایی که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می شود تا یک نیاز رو بر طرف کنند قند و چای، خمیر دندان و مسواک

افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش تقاضا برای کالای مکمل دیگرش خواهد شد و بالعکس

چگونگی مصرف و رابطه دو کالا

دسته بندی کالاها بر مبنای درآمد و مصرف - منحنی انگل

دسته بندی کالاها بر مبنای درآمد و مصرف

<p>کالای عادی</p> 	<p>درآمد</p> <p>با افزایش درآمد، مصرف زیاد می شود</p> <p>مقدار مصرف</p>
<p>کالای پست</p> 	<p>درآمد</p> <p>با افزایش درآمد، مصرف کم می شود</p> <p>مقدار مصرف</p>
<p>کالای مستقل</p> 	<p>درآمد</p> <p>با افزایش درآمد، مصرف تغییر نمی کند</p> <p>مقدار مصرف</p>

قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف

• سیاست گذاران اقتصادی چگونه از قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف استفاده می کنند؟ با مثال

- سیاستگذاران معمولاً تلاش میکنند از دو راه مقدار تقاضا و مصرف سیگار را کم کنند.
- یکی از راه آگاهسازی مردم به زیانهای کشیدن سیگار و
- دیگری با بالا بردن قیمت آن از طریق وضع مالیات بر سیگار

ب) فروشندگان یا عرضه کنندگان و فرایند تصمیم گیری آنها

فروشندگان: که همان بنگاه های ارائه کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آنها هستند، بازیگر دیگر میدان رقابت اقتصادی اند

منحنی عرضه یک منحنی صعودی است: با افزایش قیمت ← افزایش مقدار عرضه

با کاهش قیمت ← کاهش مقدار عرضه

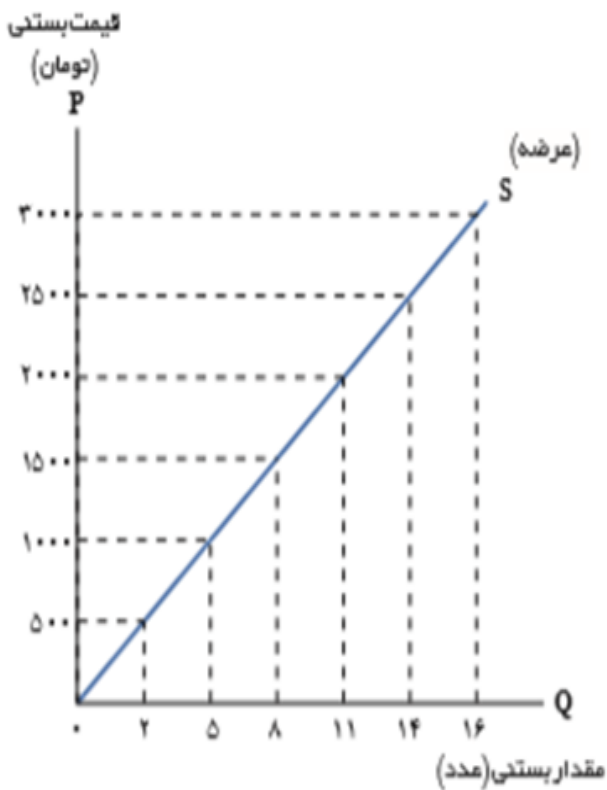
بین مقدار عرضه از یک کالا با قیمت آن رابطه مستقیم وجود دارد

عوامل موثر بر مقدار عرضه ی یک کالا توسط تولید کنندگان:
قیمت

هزینه های تولید

ابداعات و اختراعات (فناوری)

پیش بینی شرایط بازار (رونق یا رکود)

عرضه بستنی	قیمت بستنی
۰	۰
۲	۵۰۰
۵	۱۰۰۰
۸	۱۵۰۰
۱۱	۲۰۰۰
۱۴	۲۵۰۰
۱۶	۳۰۰۰

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

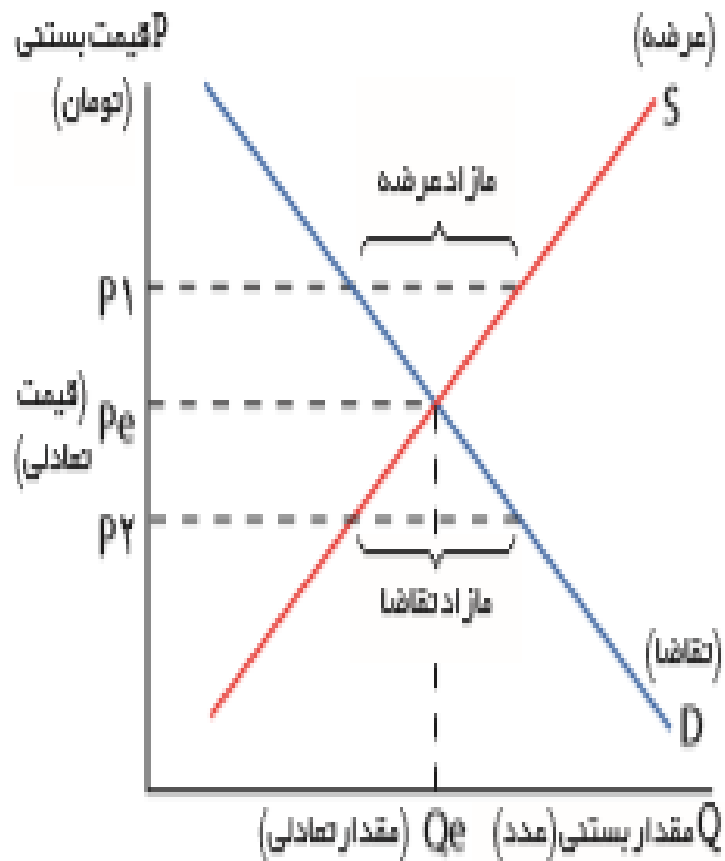
****توجه داشته باشید در نمودار قیمت - مقدار، فرض بر این است سایر عوامل موثر بر عرضه ثابت فرض شده اند.

مقدار اگر قیمت تغییر کند مقدار عرضه افزایش یا کاهش می یابد و تغییرات بر روی منحنی عرضه می باشد.

ولی در صورتی که سایر عوامل مانند (قیمت - هزینه های تولید - ابداعات و اختراعات (فناوری) - پیش بینی شرایط بازار (رونق یا رکود بازار)) تغییر کند سبب جا به جایی منحنی عرضه می شود. به راست یا چپ

تعادل در بازار

رفتار عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و باید با هم هماهنگ باشد. به عبارت دیگر عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل باشند.

قیمت بستنی	تقاضای بستنی	عرضه بستنی
۵	۱۶	۵
۲۵۰۰	۱۴	۲
۱۰۰۰	۱۱	۵
۱۵۰۰	۸	۸
۲۰۰۰	۵	۱۱
۲۵۰۰	۲	۱۴
۳۰۰۰	۵	۱۶

عرضه=تقاضا

قیمت تعادلی

مقدار تعادلی

تعادل در بازار

از برخورد منحنی عرضه و تقاضا با یکدیگر حالتی به وجود می آید به نام تعادل که در نقطه تعادل ، مقدار

عرضه=مقدار تقاضا باشد . قیمت تعادلی و مقدار تعادلی در آن مشخص می شود.

عدم تعادل

مازاد عرضه
عرضه < تقاضا

قیمت بالاتر از قیمت
تعادلی

راه حل

کاهش قیمت

تولید کننده بیشتر از تقاضای مصرف
کننده تولید کند

مازاد تقاضا
عرضه > تقاضا

قیمت پایین تر از قیمت
تعادلی

راه حل

افزایش قیمت

برخی از تقاضا کنندگان موفق به
خرید کالای مورد نظر نمی شوند

انواع بازار

بازار رقابتی

تعداد زیادی فروشندگان و خریداران

هیچ یک از طرفین به تنهایی در شکل گیری قیمت تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت گذار» نیستند

مثل: بازار ماکارونی

بازار انحصاری

گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیرقانونی، تعداد فروشنده یا خریدار به یک یا چند نفر محدود می شود

انحصارگر، قیمت گذار است

خریداران در بازار انحصاری قیمت پذیرند

شرکت پخش و پالایش فراورده های نفتی، توانیر

مزایده

فروشنندگان آثار هنری در نمایشگاه ها و حراجی ها،

مناقصه

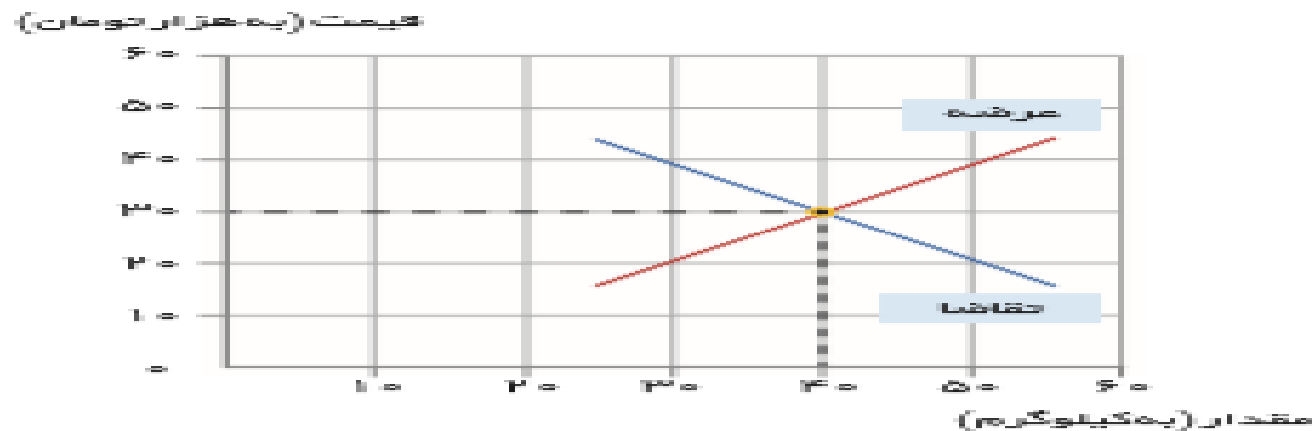
خریداران عمده کالا و خدمات.

حراجی

لادن ویسی

برای تفکر و تمرین

یکی از محصولات یکی از کارگاه آقای محمدی (شرکت ایران سین) تولید می‌شود، کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی است. قیمت و مقدار تعادلی این محصول در نمودار زیر نشان داده شده است.

اخیراً هزینه‌های تولید افزایش یافته و مسئولان کارگاه مجبور شده‌اند، قیمت محصول را ۴۰۰۰۰ تومان تعیین کنند. در قیمت ۴۰۰۰۰ تومان تحلیل کنید که چه شرایطی پیش می‌آید و کارخانه ممکن است با چه مشکلاتی مواجه شود؟ همچنین بیان کنید که چه اتفاقی باید برای بازار بیفتد تا قیمت و مقدار مجدداً به وضعیت تعادلی بازگردد؟

البته در نظر داشته باشیم این تمرین برای یک بازار رقابتی باید فرض شود. که رفتار یک خریدار یا فروشنده تأثیری روی بازار ندارد. و قیمت گذار نیست.

قیمت 40 هزار تومان بالاتر از قیمت تعادلی (30 هزار تومان) است و چون قیمت بیشتر از قیمت تعادلی شده در بازار حالت عدم تعادل قرار گرفته و انگیزه تولیدکننده برای تولید بیشتر به جهت کسب سود بیشتر، افزایش پیدامی کند و از طرف دیگر به دلیل افزایش قیمت انگیزه مصرف کننده از خرید کالا کاهش پیدا خواهد کرد و این وضعیت می تواند منجر به وضعیتی به نام مازاد عرضه یا کمبود تقاضا گردد.

می بیند در این قیمت، عرضه کننده مایل به تولید 50 کیلو گرم از کود زیستی است در حالی که میزان تقاضای مصرف کنندگان 40 کیلو گرم است. در نتیجه در بازار ده کیلو گرم مازاد کالایی دارد، که خریداری برای آن وجود ندارد، در نتیجه تولید کننده مجبور است قیمت خود را کاهش دهد تا بتواند کالای خود را به فروش برساند

تحلیل کنید :
خریداران و فروشندگان در بازار چگونه با یکدیگر تعامل می کنند؟
قیمت تعادلی چیست و اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد چه روی
می دهد؟
بازار چیست و چگونه مقدار و قیمت تعادلی در آن مشخص می شود؟

موفق و پیروز باشید .
گروه آموزشی اقتصاد ناحیه یک کرمانشاه
شهریور 99